

KESKKONNAAGENTUUR

Lahustite kasutuskava tabelid keemilistele puhastustele

Toetab tööstusheite seaduse 5. peatükiga „orgaanilisi lahusteid kasutavad käitised“ kehtestatud kohustuste täitmist

Versioon: oktoober 2015

Abimaterjali koostamisel on aluseks võetud:

Environmental Protection Agency, Ireland
Office of Environmental Enforcement (OEE)

„Dry Cleaning Records Sheets for Solvents Regulations Requirements“

September 2008

NB! Enne abimaterjaliga tutvumist palume tutvuda ka juhendiga „Parima praktika juhendmaterjal keemilistele puhastustele“, mis on leitav Keskkonnaagentuuri kodulehelt:

http://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/Parima_praktika_juhendmaterjal_keemilistele_puhastustele.pdf

Koostaja:

Ardi Link

Tänuavaldused:

Reelika Mägi, Reet Pruul, Dagmar Undrits, Liina Viks

Kontaktandmed:

KESKKONNAAGENTUUR

Keskkonnaagentuur
Mustamäe tee 33, 10616 Tallinn
Tel: +372 673 7577
Faks: +372 673 7599
info@envir.ee
www.keskkonnaagentuur.ee

Kaanefoto:

Internet

Sellele abimaterjalile kohaldatakse järgmist Creative Commonsi Eesti Litsentsi (versioon 3.0): autorile viitamine, jagamine samadel tingimustel.

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/ee/>

SISUKORD

TAUST	4
MILLAL ALUSTADA ARVESTUSE PIDAMISEGA?.....	5
MIDA PEAB TEGEMA 12-KUULISE PERIOODI JOOKSUL?	5
TÖÖLEHTEDE KIRJELDUSED	6
LAHUSTITE KASUTUSKAVA TABELID	7

TAUST

Tööstusheite seaduse § 146 lõige 1 kohustab keemilisi puhastusi koostama lahustite kasutuskava ning uuendama seda perioodiliselt tõendamaks, et nende tegevus vastab lenduvate orgaaniliste ühendite (LOÜ) piirväärtusele 20 g LOÜsid 1 kg puhastatud ja kuivatatud toote kohta. LOÜde heitkoguse piirväärtus on kehtestatud keskkonnaministri 21.06.2013. a määrusega nr 44 „Lahustite kasutamisel välisõhku eralduvate lenduvate orgaaniliste ühendite heite piirväärtused ja heite piirväärtustele vastavuse hindamise kriteeriumid¹“.

Abimaterjali eesmärgiks on pakkuda välja keemilise puhastusega tegelevatele käitajatele ühte viisi lahustite kasutuskavaga seotud arvestuse pidamiseks.

Keskkonnaagentuuri kodulehelt¹ on võimalik alla laadida elektrooniliseks arvepidamiseks ka vastav Exceli tabel, kus paljud nõutud arvutused tehakse automaatselt.

NB! Töölehed „3a(1) ja 3a(2). Nädala kokkuvõte“ on soovitatav välja printida igal nädalal ning hoida eraldi iga pesumasina juures igapäevaseks täitmiseks.

Arvutusvalemites kasutatud tehtemärkide tähendused:

- + Liitmine
- Lahutamine
- * Korrutamine
- / Jagamine

Arvustäpsuseks tuleb võtta 3 kohta pärast koma (0,000).

---

¹ http://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/Lahustite_kasutuskava_tabelid_2015.xls

MILLAL ALUSTADA ARVESTUSE PIDAMISEGA?

Tööstusheite seaduse (THS) alusel tekib käitajal kohustus lahustite kasutuskava pidamiseks pärast registreerimistöendi või keskkonnanaloo väljastamist Keskkonnaameti poolt.

Samas on soovitatav alustada lahustite kasutuskava pidamist koheselt, kui on selgunud, et käitise tegevus peab olema vastavuses THSga.

MIDA PEAB TEGEMA 12-KUULISE PERIOODI JOOKSUL?

1) Esimesel päeval:

Märkida üles järgmised andmed (vt töölehte „2. Laoseis“ täpsema info saamiseks):

- Lahusti kogus pesumasina mahutites, liitrites.
- Kasutamata lahusti kogus lahusti ladustamisalal, liitrites.
- Lahusteid sisaldavate jäätmete kaal jäätmete mahutites, kilogrammides.

Juhul, kui aktiivsöefiltriga kogutud lahusti regenereeritakse kohapeal, siis:

- Tsüklite arv, enne mida toimus viimane lahusti regenereerimine aktiivsöefiltrist.

Märkida need andmed töölehele „2. Laoseis“.

2) Läbivalt 12 kuu jooksul:

- Soovitatav on trükkida iga pesumasina jaoks igal nädalal välja töölehed „3a(1) ja 3a(2). Nädala kokkuvõte“. Märkida lehele nädala alguses pesumasinas olev lahusti kogus (liitrit), nädala jooksul igas pesutsüklis puhastatud pesu kogus (kg) ja masinasse täiendavalt lisatud lahusti kogus (liitrit).
- Võtta lahustite jäätmetest proov, et määrata jäätmetes sisalduva lahusti kogus või kasutada selleks eksperthinnangut (viidata allikale). Täpsema info saamiseks vaata töölehte „5. Jäätmed“.
- Võtta vee separaatorist proov, et määrata selles sisalduv lahusti kogus või kasutada eksperthinnangut (viidata allikale). Täpsema info saamiseks vaata töölehte „6. Vee separaator“.
- Säilitada ohtlike jäätmete käitlejalt saadud dokumentatsioon ning täita nende andmete alusel töölehte „5. Jäätmed“.
- Säilitada lahustite ostuarved ning täita nende andmete alusel töölehte „4. Ostud“.
- Säilitada lahusteid sisaldavate plekieemalduskemikaalide ostuarved ning täita nende andmete alusel töölehte „8. Plekieemalduskemikaalid“.

3) 12. kuu viimasel päeval:

Märkida üles järgmised andmed (vt töölehte „2. Laoseis“ täpsema info saamiseks):

- Lahusti kogus pesumasina mahutites, liitrites.
- Kasutamata lahusti kogus lahusti ladustamisalal, liitrites.
- Lahusteid sisaldavate jäätmete kaal jäätmete mahutites, kilogrammides.

Juhul, kui aktiivsöefiltriga kogutud lahusti regenereeritakse kohapeal, siis:

- Tsüklite arv, enne mida toimus viimane lahusti regenereerimine aktiivsöefiltrist.

Märkida need andmed töölehele „2. Laoseis“.

TÖÖLEHTEDE KIRJELDUSED

Lisaks infolehele koosneb arvepidamine mitmest töölehest ja tabelitest, mida järgnevalt kirjeldatakse, kusjuures täpsemad juhised on leitavad iga töölehe allmärkustes.

Tööleht: „1. Käitis“

Siin esitatakse põhiinfo käitise kohta.

Tööleht: „2. Laoseis“

Siin esitatakse andmed käitises kasutatava lahusti laoseisu kohta 12-kuulise perioodi alguses ja lõpus.

Tööleht: „3a(1) ja 3a(2). Nädala kokkuvõte“

Neid töölehti tuleks täita nädalate kaupa ning soovitatavalt hoida füüsiliselt iga pesumasina juures. Iga tsükliga puhastatud ja kuivatatud pesukogus tuleks üle kaaluda eraldi ning ei ole soovitatav kasutada keskmisi väärtusi. Samuti tuleb töölehele märkida masinasse juurde lisatava lahusti kogus liitrites. Täidetud töölehtede andmete abil täidetakse üldist *Nädalate kokkuvõtte* töölehte.

Juhul, kui pesumasinast lekib välja lahustit või lahusti käitlemisel juhtub seda maha voolama, siis tuleks hinnata, kui suure lahusti kogusega oli tegemist ning see töölehele üles märkida.

Tööleht: „4. Ostud“

Kokkuvõttev info 12-kuulise perioodi jooksul tehtud lahustite ostude kohta, mis põhinevad ostuarvetel.

Tööleht: „5. Jäätmed“

Kokkuvõttev info 12-kuulise perioodi jooksul ohtlike jäätmete käitlejale üle antud lahusteid sisaldavate jäätmete kohta. Samuti on soovitatav võtta jäätmetest analüüsimiseks proov, et selgitada välja jäätmetes sisalduv lahusti kogus. Seda peaks kordama, kui kasutusele võetakse uus pesumasin. Muidu ei ole vajalik võtta proove igal aastal. Lubatud on kasutada ka eksperthinnangut (viidata allikale).

Tööleht: „6. Separaatorivesi“

Siin esitatakse andmed eraldunud separaatorivee kohta 12-kuulise perioodi jooksul. Et teada, kui palju vett puhastusprotsessist eraldub, tuleb läbi viia iga masina kohta katsetus (keemilise puhastuse masina käitamine tüüpitingimustel) ning võtta separaatoriveest analüüsimiseks proov, selgitamiseks välja selles sisalduv lahusti kogus. Seda peaks kordama, kui kasutusele võetakse uus pesumasin. Muidu ei ole vajalik katsetust igal aastal teostada. Lubatud on kasutada ka eksperthinnangut (viidata allikale).

Tööleht: „7. Aktiivsöefilter“

Töölehte tuleb täita ainult sel juhul, kui 12-kuulise perioodi jooksul on vahetatud aktiivsöefiltrit.

Tööleht: „8. Plekieemalduskemikaalid“

Seda töölehte tuleb täita kui 12-kuulise perioodi jooksul on kasutatud lahusteid sisaldavaid plekieemalduskemikaale.

Tööleht: „9. 12 kuu kokkuvõte“

Siin selgitatakse välja, kas käitis on täitnud 12 kuu jooksul LOÜde heitkoguse piirväärtust või mitte. Töölehel on esitatud ka arvutuskäigu kirjeldus, kuidas arvutatakse lahusti heitkogus grammides ühe kilogrammi puhastatud ja kuivatatud toote kohta.

LAHUSTITE KASUTUSKAVA TABELID

Tööleht nr 1. „Käitis“

KEEMILISE PUHASTUSE KÄITIS	
<i>Sellel töölehel esitatakse käitise põhiandmed</i>	

Käitise valdaja ärinimi/nimi:	
Käitise registrikood/isikukood:	
Käitise tegevuskoha aadress:	
12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

Keemilise puhastuse masinad:¹

Masin nr 1	
Masin nr 2	
Masin nr 3	
Masin nr 4	
Masin nr 5	
Masin nr 6	
Masin nr 7	
Masin nr 8	
Masin nr 9	
Masin nr 10	

Kasutatav lahusti ²	
Erikaal/Tihedus (kg/liitris)	

¹ Nimetada kõik käitises olevad keemilise puhastuse pesumasinad (nt Böwe P 240, 12 kg). Kui käitises on ainult üks pesumasin, siis teised lahtrid jätta tühjaks või kustutada. Kui 12 kuulise perioodi jooksul on kasutusel olevaid pesumasinaid rohkem kui 3, siis lisada vajalik arv ridu ning täita ära kõik nõutud väljad.

² Kasutatava lahusti erikaal/tihedus on üldjuhul leitav kemikaali ohutuskaardilt (esitatuna kg/liitri kohta). Kui erinevates masinates on kasutusel erinevad lahustid, siis on soovitatav pidada iga lahusti jaoks eraldi arvestuse pidamise lehte.

Tööleht nr 2. „Laoseis“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

LAOSEIS
<i>Täita töölehte 12-kuulise perioodi esimesel ja viimasel päeval</i>

	12-kuulise perioodi alguses	12-kuulise perioodi lõpus
Mahutid kasutamata lahustiga		
Kasutamata lahusti kogus mahutites, kui on olemas (liitrites)		
Lahusti jäätmetes		
Lahusteid sisaldavate jäätmete kaal kontrolli hetkel (kg) ³		
Lahusti kogus keemilise puhastuse pesumasinas(-tes)		
Kontrolli hetkel ⁴		

Vastutava töötaja allkiri	
Nimi (trükitähtedes): (Arvepidamise alguses)	
Allkiri:	
Nimi (trükitähtedes): (Arvepidamise lõpus)	
Allkiri:	

³ Kaaluda käitises olevad lahusteid sisaldavate jäätmete mahutid. Veenduda, et arvesse oleks võetud ka pesumasinatest olevates jäätmemahutites sisalduvad jäätmed. Kaalumiseks kasutada sobivaid kaale. Mahutite liigutamisel veenduda, et need oleksid korralikult suletud. Kaalumise lõpptulemusest arvestada maha mahuti kaal, mistõttu tuleks see enne kasutamist (tühjalt) ära kaaluda.

⁴ Enne näidu lugemist (nii 12-kuulise perioodi esimesel päeval kui viimasel päeval) lisada pesumasinasse nii palju lahustit, et seda oleks mahutites kuni miinimum nivooni. Veenduda, et näidu lugemisel oleks masin välja lülitatud ning maha jahtunud, nt hommikul enne masina käivitamist.

Tööleht nr 2. „Laoseis“ (järg)

<i>Lahusti masinas nr ____:</i> ¹	
Lahusti kogus pesumasina mahutites (liitrites) ²	
Kas masinas on aktiivsöefilter, mida regenereeritakse kohapeal? Kirjutada lahtrisse „JAH“ või „EI“. ³	
Lahusti kogus aktiivsöefiltri vannis, kui see on täis [enne regenereerimist] (liitrites) ⁴	
Tsüklite arv aktiivsöefiltri regenereerimiste vahel ⁵	
Tsüklite arv pärast viimast aktiivsöefiltri regenereerimist (üles märkimise hetkel) ⁶	
Summaarne lahusti kogus aktiivsöefiltris (üles märkimise hetkel) (liitrites)	

¹ Kui 12-kuulise perioodi jooksul on kasutusel olnud rohkem, kui üks masin, siis trükkida iga masina kohta tööleht nr 2 ja sisestada vajalikud andmed nõutud väljadele.

² Märkida üles pesumasina mahutites olevad lahustite kogused, mis on nähtavad mahutitel olevatel nivoomõõdikutel. Summeerida tulemused ja märkida tulemus tabelisse.

³ Aktiivsöeadsorber (aktiivsöefilter) on aktiivsöe kanister või vann, mis eraldab masinas ringlevast õhuvoolust lahusti. Adsorber, mida regenereeritakse kohapeal, on selline seade, mida perioodiliselt regenereeritakse auruga või elektrilise kuumutiga ning regenereeritud lahustit kasutatakse uuesti pesumasinas. Sellised adsorberid on leitavad viimase põlvkonna keemilise puhastuse masinatest. Mõned aktiivsöefiltrid ei ole varustatud kohapeal regenereerimise võimalusega. Sellisel juhul vahetatakse seda periooditi, nt igal aastal ning kasutatud aktiivsüsi viiakse ära ümbertöötlemisele. Kui kasutatakse adsorberit, mida ei ole võimalik kohapeal regenereerida, märkida lahtrisse „EI“ ning täita töölehte nr 7 („Aktiivsöefiltri ära andmine“).

⁴ Kui aasta alguses ja lõpus mõõdetakse masinas olevat lahusti kogust, tuleb hinnata lahusti kogust ka aktiivsöefiltris, kuna see kogus võib aja jooksul varieeruda, sest aktiivsöefiltreid regenereeritakse regulaarselt, nt juhitakse aktiivsöefiltri vannis olev lahusti auru või elektri abil vannist välja ning kogutakse puhta lahusti mahutisse. Et selgitada välja, kui palju lahustit sisaldab aktiivsöefiltri vann, tuleb esiteks määratleta maksimaalne lahusti kogus vannis enne regenereerimist. Seda võib teha ükskõik millal 12-kuulise perioodi jooksul järgmiselt:

- Märkida üles mahutis sisalduva lahusti tase enne regenereerimist.
- Kui regenereerimine on lõppenud, märkida mahutilt uuesti üles lahusti tase.
- Nende kahe väärtuse vahe ongi aktiivsöefiltri vannis sisalduv maksimaalne lahusti kogus enne regenereerimist. See väärtus sisestatakse siia.

⁵ Aktiivsöefiltrit regenereeritakse kindlate ajavahemike tagant ning tavaliselt mõõdetakse seda puhastustsüklite arvu alusel regenereerimiste vahel. Sisestada selle masina kohta käiv väärtus siia. Kui sellel masinal ei ole aktiivsöefiltrit või aktiivsöefiltri vanni ei regenereerita kohapeal, jätta see väli tühjaks.

⁶ Sisestada siia viimasest regenereerimisest olnud puhastustsüklite arv 12-kuulise perioodi viimasel päeval. Tavaliselt on see väärtus leitav pesumasina juhtpaneeli pealt. Kui sellel masinal ei ole aktiivsöefiltrit või aktiivsöefiltri vanni ei regenereerita kohapeal, jätta see väli tühjaks.

Tööleht nr 3a(1). „Nädala kokkuvõte – Keemiliselt puhastatud tooted“

Juhend:

1. Printida uus tööleht igal nädalal iga kasutuses oleva masina kohta. Soovitavalt võiks hoida töölehte iga masina juures.
2. Märkida üles keemiliselt puhastatud ja kuivatatud toodete kaal kilogrammides iga pesutsükli kohta.
3. Vahetada töölehte igal nädalal. Lõpetatud töölehed koguda kokku ühte kausta.

Nädala kokkuvõte – Keemiliselt puhastatud tooted							
Nädal algab esmapäevaga (pp.kk.aaaa):		Masin nr: ____					
Nädala jooksul keemiliselt puhastatud tooted (kg)							
Tsükliid	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev	Neljapäev	Reede	Laupäev	Pühapäev
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
Nädala jooksul keemiliselt puhastatud tooted kokku (kg):							

Tööleht nr 3a(2). „Nädala kokkuvõte – Kasutatud lahusti“

Juhend:

1. Printida uus tööleht igal nädalal iga kasutuses oleva masina kohta. Soovitatavalt võiks hoida töölehte iga masina juures.
2. Märkida iga nädala alguses üles pesumasinas olev lahusti kogus ning nädala jooksul masinasse juurde lisatud lahusti kogus liitrites.
3. Vahetada töölehte igal nädalal. Lõpetatud töölehed koguda kokku ühte kausta.

Nädala kokkuvõte – Kasutatud lahusti		
Nädal algab esmapäevaga (pp.kk.aaaa):		Masin nr: ____
Lahusti kogus pesumasina mahutites nädala alguses		Juhtumid (nt lahusti maha voolamine; seadme rikke tõttu toimus lahusti aurude avariiline heide, jms) [kui võimalik, siis esitada ka hinnangulised lahusti kogused, mis sattus välisõhku, pinnasesse, kanalisatsiooni või koguti kokku ja anti üle ohtliku jäätmena]
Mahuti	Kogus (liitrites)	
Mahuti nr 1		
Mahuti nr 2		
Mahuti nr 3		
Nädala jooksul pesumasinasse lisatud lahusti kogus		Allkirjastanud:
Päev/kuu	Kogus (liitrites)	
	Kuupäev: _____	
		Nimi väljakirjutatult:

**Tööleht nr 3b. „Üldine nädalate kokkuvõte“
(täidetakse iga masina kohta eraldi)**

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

KASUTATUD LAHUSTI JA PUHASTATUD TOODETE KOGUSED¹					
Nädalate kokkuvõte					
<i>Täita nõutud väljad nädalate kaupa. Hoida nädalate kaupa täidetud töölehed registris alles andmete kontrollimiseks.</i>					
Masin nr ___:					
Nädala nr	Masinasse lisatud lahusti kogus (liitrit)	Puhastatud toodete kogus (kg)	Nädala nr	Masinasse lisatud lahusti kogus (liitrit)	Puhastatud toodete kogus (kg)
Nädal 1			Nädal 27		
Nädal 2			Nädal 28		
Nädal 3			Nädal 29		
Nädal 4			Nädal 30		
Nädal 5			Nädal 31		
Nädal 6			Nädal 32		
Nädal 7			Nädal 33		
Nädal 8			Nädal 34		
Nädal 9			Nädal 35		
Nädal 10			Nädal 36		
Nädal 11			Nädal 37		
Nädal 12			Nädal 38		
Nädal 13			Nädal 39		
Nädal 14			Nädal 40		
Nädal 15			Nädal 41		
Nädal 16			Nädal 42		
Nädal 17			Nädal 43		
Nädal 18			Nädal 44		
Nädal 19			Nädal 45		
Nädal 20			Nädal 46		
Nädal 21			Nädal 47		
Nädal 22			Nädal 48		
Nädal 23			Nädal 49		
Nädal 24			Nädal 50		
Nädal 25			Nädal 51		
Nädal 26			Nädal 52		
Kuu kuu summa:			Kuu kuu summa:		
12 kuu summa:	Masinasse lisatud lahusti kogus (liitrit)		Puhastatud toodete kogus (kg)		
	Masinasse lisatud lahusti kogus (kg)²				

¹ Kui 12-kuulise perioodi jooksul oli kasutusel rohkem kui üks masin, siis printida ja täita tööleht nr 3b(2) iga masina kohta eraldi.

² **Arvutusvalem:** Masinasse lisatud lahusti kogus (liitrit) * Erikaal/Tihedus (kg/liitris) (töölehel nr 1)

Tööleht nr 3c. „Kasutatud lahustit/puhastatud tooteid“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

SUMMAARNE KASUTATUD LAHUSTI JA PUHASTATUD TOODETE KOGUS¹					
Masina nr	Lisatud lahusti kogus kokku (liitrit)	Lisatud lahusti nimetus	Lisatud lahusti erikaal/tihedus (g/ml või kg/liitris)	Lisatud lahusti kogus kokku (kg)	Puhastatud toodete kogus kokku (kg)
Masin nr 1					
Masin nr 2					
Masin nr 3					
Masin nr 4					
Masin nr 5					
Masin nr 6					
Masin nr 7					
Masin nr 8					
Masin nr 9					
Masin nr 10					
Masin nr 11					
Masin nr 12					
Masin nr 13					
Masin nr 14					
Masin nr 15					
Masin nr 16					
Masin nr 17					
Masin nr 18					
Masin nr 19					
Masin nr 20					
SUMMA:		---	---		

Lisatud lahusti kogus kokku (kg) arvutamise valem on järgmine:

Lisatud lahusti kogus kokku (kg)

=

Lisatud lahusti kogus kokku (liitrit) * Lisatud lahusti erikaal/tihedus (g/ml või kg/liitris)

¹ Kui 12-kuulise perioodi jooksul oli kasutusel rohkem kui 20 keemilise puhastuse pesumasinat, siis lisada enne töölehe väljatrükkimist ridu juurde.

Tööleht nr 5a. „Jäätmed. Kokkuvõte“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

JÄÄTMED. KOKKUVÕTE

Täita tabelit jooksvalt ohtlike jäätmete käitlejalt saadud dokumentide alusel. Lahusti sisalduse määramiseks jäätmetes võib võtta jäätmetest proov analüüsimiseks või kasutada eksperthinnangut (viidata allikale). Hoida alles kõik vajalikud dokumendid andmete kontrollimiseks.

Lahusti sisaldus jäätmetes (mg/kg)	
------------------------------------	--

Jäätmete üleandmise kuupäev	Jäätmete saatekirja nr ¹	Jäätmekäitleja juriidiline nimi	Jäätmeloa nr ²	Tühja(de) mahuti(te) kaal (kg) ³	Täis mahuti(te) kaal (kg) ⁴	Jäätmete kaal (kg) ⁵	Lahusti kogus jäätmetes (kg) ⁶
12-kuulise perioodi jooksul jäätmekäitlejale üle antud lahusti jäätmete kogus (kg)							

¹ Märkida üles ohtlike jäätmete saatekirja number, mis on saadud jäätmekäitlejalt, et Keskkonnainspeksioonil oleks vajadusel võimalik kontrollida ka originaaldokumente. Hoida alles kõik jäätmekäitlusega seotud dokumendid.

² Küsida jäätmekäitleja käest.

³ Kaaluda tühi mahuti enne kasutamist.

⁴ Kui mahuti(d) on jäätmeid täis, siis enne jäätmekäitlejale üleandmist kaaluda mahuti(d) ära ning märkida summaarne kaal tabelisse.

⁵ **Arvutusvalem:** Täis jäätmemahuti kaal (kg) – Tühja jäätmemahuti kaal (kg)

⁶ **Arvutusvalem:** Jäätmete kaal (kg) * Lahusti sisalduse analüüs (mg/kg) / 1000000

Tööleht nr 5b. „Jäätmed. Laoseis“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

Lahusti sisaldus jäätmetes (mg/kg)	
------------------------------------	--

JÄÄTMED. LAOSEIS				
	12-kuulise perioodi alguses	12-kuulise perioodi lõpus	Laoseisu muutus (kg jäätmeid)	Lahusti koguse muutus jäätmetes (kg)
Jäätmete mahuti(te) kaal (kg)				
Seega, 12-kuulise perioodi jooksul kogutud lahustite jäätmed kokku (kg)				

Arvutusvalemid:

1) Jäätmete kogus 12-kuulise perioodi alguses (kg) – Jäätmete kogus 12-kuulise perioodi lõpus (kg) = Laoseisu muutus (kg jäätmeid)

2) [Laoseisu muutus (kg jäätmeid) * Lahusti sisalduse analüüs (mg/kg)] / 1000000 = Lahusti koguse muutus jäätmetes (kg)

3) 12-kuulise perioodi jooksul jäätmekäitlejale üle antud lahusti jäätmete kogus (kg) (töölehel nr 5a) – Lahusti koguse muutus jäätmetes (kg)

=

12-kuulise perioodi jooksul kogutud lahustite jäätmed kokku (kg)

Tööleht nr 6. „Separaatorivesi“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

SEPARAATORIVESI		
<i>Hinnata, kui palju vett separeeriti (liitrites) 12-kuulise perioodi jooksul. Selleks võtta igast masinast separaatorivee proov, et analüüsida selles sisalduvat lahusti kogust või kasutada eksperthinnangut (viidata allikale).</i>		
	1) Masin nr ____	2) Masin nr ____
Katse käigus separeeritud vee kogus (liitrites)		
Toodete kaal, mida puhastati katse ajal (kg)		

LAHUSTI KOGUS SEPARAATORIVEES		
	1) Masin nr ____	2) Masin nr ____
Analüüsitud separaatorivee lahusti sisaldus iga masina kohta (mg/liitris)		
Keskmine separeeritud vee kogus 1 kg puhastatud toodete kohta (liitrit/kg) ¹		
12 kuu jooksul puhastatud toodete kaal kokku (kg masina kohta)		
12 kuu jooksul separeeritud vee kogus (liitrit masina kohta) ²		
Lahusti sisaldus 12 kuu jooksul separaatorivees (kg masina kohta) ³		
Märkida, kas vee separaator eraldab vett automaatselt või manuaalselt	☐ Automaatne vee eraldamine ☐ Manuaalne vee eraldamine	☐ Automaatne vee eraldamine ☐ Manuaalne vee eraldamine
Märkida, kas masinal on üks või kaks vee separaatorit	☐ Üks vee separaator ☐ Kaks vee separaatorit	☐ Üks vee separaator ☐ Kaks vee separaatorit
Kui masinal on olemas teine vee separaator, märkida, kas vee eraldamine käib automaatselt või manuaalselt	☐ Automaatne vee eraldamine ☐ Manuaalne vee eraldamine	☐ Automaatne vee eraldamine ☐ Manuaalne vee eraldamine

¹ **Arvutusvalem:** Katse käigus separeeritud vee kogus (liitrites) / Toodete kaal, mida puhastati katse ajal (kg)

² **Arvutusvalem:** Keskmine separeeritud vee kogus ühe kg puhastatud toodete kohta (liitrit/kg) * 12 kuu jooksul puhastatud toodete kaal kokku (kg masina kohta)

³ **Arvutusvalem:** [Analüüsitud lahusti sisaldus separaatorivees iga masina kohta (mg/liitris) * Keskmine separeeritud vee kogus ühe kg puhastatud toodete kohta (liitrit/kg) * 12 kuu jooksul puhastatud toodete kaal kokku (kg masina kohta)] / 1 000 000

Tööleht nr 6a. „Separaatorivesi. Separaatorivee töötlus“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

SEPARAATORIVEE TÖÖTLUS⁴

Valida üks variant neljast, mis kehtib Teie käitise kohta:

Kirjutada „JAH“ ainult ühte kasti ning jätta teised kastid tühjaks.

Kui separaatorivett <u>ei töödelda</u> ja <u>suunatakse otse</u> ühiskanalisatsiooni, märkida siia „JAH“:		ning täita ainult osa A .
Kui separaatorivett <u>töödeldakse seadmes</u> , mis asub käitises ning <u>suunatakse ühiskanalisatsiooni</u> , märkida siia „JAH“:		ning täita ainult osa B .
Kui separaatorivett <u>töödeldakse seadmes</u> , mis asub käitises ning see <u>aurustatakse</u> , siis märkida siia „JAH“:		ning täita ainult osa C .
Kui separaatorivesi <u>antakse jäätmekäitlejale üle jäätmena</u> , märkida siia „JAH“:		ning täita ainult osa D .

⁴ Separaatorivesi kas suunatakse otse kanalisatsiooni või antakse üle jäätmekäitlejale. Kui separaatoris kogutud vesi suunatakse heitveena ühiskanalisatsiooni, tuleb sellest teavitada kohalikku vee-ettevõtet (Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus; RT I, 23.12.2014, 23; § 8 lõige 3) (vt allmärkust 1 töölehel nr 6b ja „Parima praktika juhendmaterjal keemilistele puhastustele“ peatükki 9.2). Separaatorivett võidakse veel enne kanalisatsiooni jõudmist töödelda, mille käigus eraldatakse lahusti veest. Tavaliselt kasutatakse aktiivsöefiltrit, mida võidakse täiendada aereerimisega. Vee puhastamisega ei ole aga seotud pesumasinas olev(ad) separaator(id). Separaatoris kogutud vesi juhitakse kas otse ühiskanalisatsiooni või aurustatakse/pihustatakse.

Tööleht nr 6b. „Separaatorivesi. Separaatorivee töötlus“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

A KUI EI TÖÖDELDA JA JUHITAKSE OTSE ÜHISKANALISATSIOONI	
Kas on teavitatud kohalikku vee-ettevõtet separaatorivee koguste osas? ¹	☐ EI ☐ JAH
Vee erikasutusloa number (kui kohaldub) ²	
12 kuu jooksul kanalisatsiooni suunatud lahusti kogus (kg)	

B KUI TÖÖDELDAKSE JA JUHITAKSE ÜHISKANALISATSIOONI	
Kas on teavitatud kohalikku vee-ettevõtet separaatorivee koguste osas? ¹	☐ EI ☐ JAH
Vee erikasutusloa number (kui kohaldub) ²	
Vee töötlemise seadme nimetus ja mudel	
Oodatav lahusti sisaldus vees pärast vee töötlemist (mg/liitris) ³	
Kas vee töötlemise seadme filtrid antakse ära koos lahusti jäätmetega? ⁴	☐ EI ☐ JAH
Kui tihti vahetatakse vee puhastamise seadme filtreid? (keskmiselt mitme nädala tagant) ⁵	
12 kuu jooksul kanalisatsiooni suunatud lahusti kogus (kg)	
12 kuu jooksul vee töötlemise seadmes adsorbeeritud lahusti kogus (kg)	

C KUI TÖÖDELDAKSE JA AURUSTATAKSE	
Kas on teavitatud kohalikku vee-ettevõtet separaatorivee koguste osas? ¹	☐ EI ☐ JAH
Vee erikasutusloa number (kui kohaldub) ²	
Vee töötlemise seadme nimetus ja mudel	
Oodatav lahusti sisaldus vees pärast vee töötlemist ja enne aurustamist (mg/liitris) ³	
Kas vee töötlemise seadme filtrid antakse ära koos lahusti jäätmetega? ⁴	☐ EI ☐ JAH
Kui tihti vahetatakse vee puhastamise seadme filtreid? (keskmiselt mitme nädala tagant) ⁵	
12 kuu jooksul kanalisatsiooni suunatud lahusti kogus (kg)	
12 kuu jooksul vee töötlemise seadmes adsorbeeritud lahusti kogus (kg)	

¹ Kui separaatorivesi juhitakse ühiskanalisatsiooni, tuleb selle kohta teavitada kirjalikult kohalikku vee-ettevõtet. Kiri peaks sisaldama järgmisi andmeid: 1) lahusti sisalduse analüüsi tulemused separaatoriveest iga pesumasina kohta, 2) kui palju keskmiselt tekib separaatorivett (nt andmed nädala pikkuse katsetuse kohta) ja 3) kas kasutusel on separaatorivee töötlemise seade ning milline on oodatud lahusti sisaldus pärast vee töötlemist. Kogu kirjavahetus kohaliku vee-ettevõttega tuleb kontrollimiseks alles hoida. (Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus; RT I, 23.12.2014, 23; § 8 lõige 3)

² Kui käitisele on väljastatud vee erikasutusluba, siis märkida siia loa number. Käitises võiks alati olemas olema koopia vee erikasutusloast ning kõik loaga kehtestatud nõuded peavad olema täidetud. Kui käitisele ei ole väljastatud sellekohast luba, märkida lahtrisse „puudub“. Kui käitisel puudub kohustus omada sellekohast luba, märkida lahtrisse „puudub kohustus“. Kui ei olda kindlad, kas käitis peab omama sellekohast luba või mitte, siis tuleb ühendust võtta Keskkonnaametiga ning hoida kontrollimiseks alles kogu kirjavahetus.

³ Info peaks olema leitav seadme juhendmaterjalist.

⁴ Kasutatud aktiivsöefiltrid sisaldavad lahustit (nt PER), mistõttu tuleb neid pidada kantserogeenseks ja keskkonnaohtlikuks jäätteks ning anda üle ohtlike jäätmete käitlejale.

⁵ Aktiivsöefiltreid tuleb vahetada regulaarselt vastavalt filtri tootja juhenditele.

Tööleht nr 7. „Aktiivsöefiltri kõrvaldamine“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

AKTIIVSÖEFILTRI KÕRVALDAMINE ¹			
<i>See tööleht võtab arvesse aktiivsöefiltris sisalduva lahusti koguse 12-kuulise perioodi jooksul.</i>			
Kas pesumasinas on aktiivsöefilter? Märkida kasti „JAH“ või „EI“.	1) Masin nr ____	2) Masin nr ____	3) Masin nr ____

Kui üheski masinas ei ole kasutusel aktiivsöefiltrit, siis jätta järgmine tabel ning tööleht nr 7b tähelepanuta.

Kui ühes või mitmes masinas on aktiivsöefilter kasutusel, siis täita järgmine tabel sobiva masina kohta. Juhul kui 12-kuulise perioodi jooksul on kasutusel olnud rohkem kui 3 pesumasinat, siis lisada asjakohased lahtrid ning täita kõik vajalikud väljad.

	1) Masin nr ____	2) Masin nr ____	3) Masin nr ____
Kui aktiivsöefiltrit regenereeritakse kohapeal, siis märkida sobiva masina juurde „JAH“: ²			
Kui aktiivsöefiltrit ei regenereerita kohapeal, vaid asendatakse perioodiliselt uuega, siis märkida sobiva masina juurde „JAH“: ²			
Kas 12-kuulise perioodi jooksul on mõnes masinas välja vahetatud aktiivsöefiltrit? ³	1) Masin nr ____	2) Masin nr ____	3) Masin nr ____
	☐ EI	☐ EI	☐ EI
	☐ JAH	☐ JAH	☐ JAH

Kui viimasele küsimusele vastati „JAH“, siis täita edasi töölehte nr 7b. Kui vastati „EI“, siis jätta tööleht nr 7b tähelepanuta.

¹ Aktiivsöefiltrit kasutatakse lahusti eraldamiseks pesumasinas ringlevast õhuvoolust, samuti vee separaatoris või vedelfaasis olevast lahustist värvi eemaldamiseks.

² Aktiivsöefilter võib olla varustatud võimalusega regenereerida seda kohapeal auru või elektrilise soojuskiirguriga ning korduskasutada saadud lahustit pesumasinas. Kui selline võimalus puudub, siis tuleb adsorberit vahetada perioodiliselt, nt kord aastas. Tavaliselt vee separaatoris kasutusel oleval adsorberil selline võimalus puudub.

³ Käitises, kus kohapeal puudub aktiivsöefiltri regenereerimise võimalus, tuleb kasutatud adsorberit regulaarselt välja vahetada uue vastu. Üldjuhul teostab adsorberi vahetust pesumasina hooldusega tegelev ettevõtte. Adsorberid, mida regenereeritakse kohapeal, kaotavad aja jooksul oma tööefektiivsuse ning need tuleb uute vastu välja vahetada. See võib kehtida ka adsorberite kohta, mida kasutatakse vedelfaasis olevast lahustist värvi eemaldamiseks.

Tööleht nr 7b. „Aktiivsöefiltri kõrvaldamine“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

Kuidas on aktiivsöe jäätmed kõrvaldatud? (Märkida „JAH“ ainult ühte kasti ja jätta teised kastid tühjaks)	Koos teiste lahustite jäätmetega ohtlike jäätmete käitlejale:		Täpsustada, kui oli „Muu viis“:
	Pesumasinate hooldusfirma viis ära:		
	Muu viis:		
Väljavahetatava aktiivsöe kaal (kg)			
Lahusti sisaldus aktiivsöes ¹ (massi %)			
Koos aktiivsöega ära antud lahusti kogus (kg) ²			

¹ Selle jaoks tuleb anda kas eksperthinnang, kui palju lahustit sisaldab välja vahetatav aktiivsöefiltri kassett, tutvuda filtri tehnilise dokumentatsiooniga, kus selline info võib olemas olla või uurida maaletooja/edasimüüja/tootja käest, millises koguses on aktiivsüsi võimeline adsorbeerima lahustit.

Võimalik arvutusviis: [aktiivsöe kaal väljavahetamise hetkel (kg) – aktiivsöe kaal enne kasutamist (kg)] / aktiivsöe kaal väljavahetamise hetkel (kg) * 100

² **Arvutusvalem:** Väljavahetatava aktiivsöe kaal (kg) * Lahusti sisaldus aktiivsöes (massi %) / 100

Tööleht nr 8. „Plekieemalduskemikaalid“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

LOÜsid SISALDAVAD PLEKIEEMALDID							
<i>Mõned plekieemalduskemikaalid sisaldavad lenduvaid orgaanilisi ühendeid (LOÜ¹) ning peavad seetõttu olema võetud arvesse summaarses lahusti kasutamise arvestuses.</i>							
LOÜsid SISALDAVATE PLEKIEEMALDUSKEMIKAALIDE OSTUANDMED							
Ostuarve nr	Ostukuupäev	Müüja ärinimi	Plekieemalduskemikaali nimetus ²	LOÜ nimetus(ed) (kui on esitatud) ³	LOÜ sisaldus (g/liitris) ⁴	Ostetud kogus (liitrit)	LOÜ summaarne kogus (kg) ⁵
Summaarne lahusti sisaldus ostetud plekieemalduskemikaalides (12 kuu jooksul) kilogrammides:							

¹ Ingl *Volatile Organic Compounds* – VOC

² Plekieemalduskemikaalid on kemikaalid, mille abil eemaldatakse toote pealt käsitsi plekke. Mitte kõik plekieemalduskemikaalid ei sisalda LOÜsid. Vaadata kemikaali ohutuskaardilt (MSDS), kas kemikaal sisaldab LOÜsid. Kui ükski kasutatav plekieemalduskemikaal ei sisalda LOÜsid, siis jätta tabel täitmata.

³ LOÜde nimetused peaksid olema leitavad kemikaali ohutuskaardilt (MSDS). Juhul kui need ei ole leitavad, siis märkida lahtrisse „pole leitav“.

⁴ Esitada LOÜde sisaldus grammides liitri kohta. LOÜde sisaldus peaks olema leitav kemikaali ohutuskaardilt (MSDS). LOÜde definitsioon on leitav juhendmaterjalist „Parima praktika juhendmaterjal keemilistele puhastustele“, mis on leitav Keskkonnaagentuuri kodulehelt (www.keskkonnaagentuur.ee).

⁵ **Arvutusvalem:** LOÜ sisaldus (g/liitris) * Ostetud kogus (liitrit) / 1000

Tööleht nr 9. „12 kuu kokkuvõte“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

12 KUU KOKKUVÕTE

Lahusti laoseis		
	12-kuulise perioodi alguses	12-kuulise perioodi lõpus
Summaarne lahusti kogus masina(te)s (kg)		
Summaarne puhta (kasutamata) lahusti kogus mahutites (kg)		

Lahusti kasutamine		
Kasutatud lahusti kogus (kg)¹ (põhineb keemilise puhastuse masinatesse lisatud ja plekieemalduskemikaalides sisalduval lahusti kogusel)		Kasutatud lahusti kogus (kg)³ (põhineb ostetud lahustite ja laoseisu muutuste kogustel) [võrdlemiseks S_1 kogusega]
S_1	Võrdlemiseks ² :	

Puhastatud tooted	
12-kuulise perioodi jooksul puhastatud toodete kogus kokku (kg) ⁴	

Lahustite väljundid			
Lahusti kogus, mis on vee separaatori kaudu juhitud kanalisatsiooni (kg) ⁵ O_2		Lahustite jäätmed üle antud ohtlike jäätmete käitlejale (kg) ⁶ O_{6a}	Lahusti kogus separaatorivees, mida on käideldud ohtlikku jäätmena ning antud üle ohtlike jäätmete käitlejale (kg) ⁷ O_{6b}
	Summaarne lahusti kogus jäätmetes (kg) $O_6 = O_{6a} + O_{6b}$		

¹ **Arvutusvalem:** 12 kuu summa: Masinasse lisatud lahusti kogus (kg) (kõik masinad kokku, tööleht nr 3b) + Summaarne lahusti kogus masina(te)s (kg) 12-kuulise perioodi alguses – Summaarne lahusti kogus masina(te)s (kg) 12-kuulise perioodi lõpus + Summaarne lahusti sisaldus ostetud plekieemalduskemikaalides (12 kuu jooksul) kilogrammides (tööleht nr 8)

² Erineval viisil arvatud mõlemad kasutatud lahusti kogused peavad olema omavahel võrdsed.

³ **Arvutusvalem:** [Summaarne puhta (kasutamata) lahusti kogus mahutites (kg) 12-kuulise perioodi alguses – Summaarne puhta (kasutamata) lahusti kogus mahutites (kg) 12-kuulise perioodi lõpus] + [Summaarne lahusti kogus masina(te)s (kg) 12-kuulise perioodi alguses – Summaarne lahusti kogus masina(te)s (kg) 12-kuulise perioodi lõpus] + 12-kuulise perioodi jooksul ostetud lahusti kogus (kg) (tööleht nr 4) + Summaarne lahusti sisaldus ostetud plekieemalduskemikaalides (12 kuu jooksul) kilogrammides (tööleht nr 8)

⁴ 12 kuu summa: Puhastatud toodete kogus (kg) (kõik masinad kokku, tööleht nr 3b)

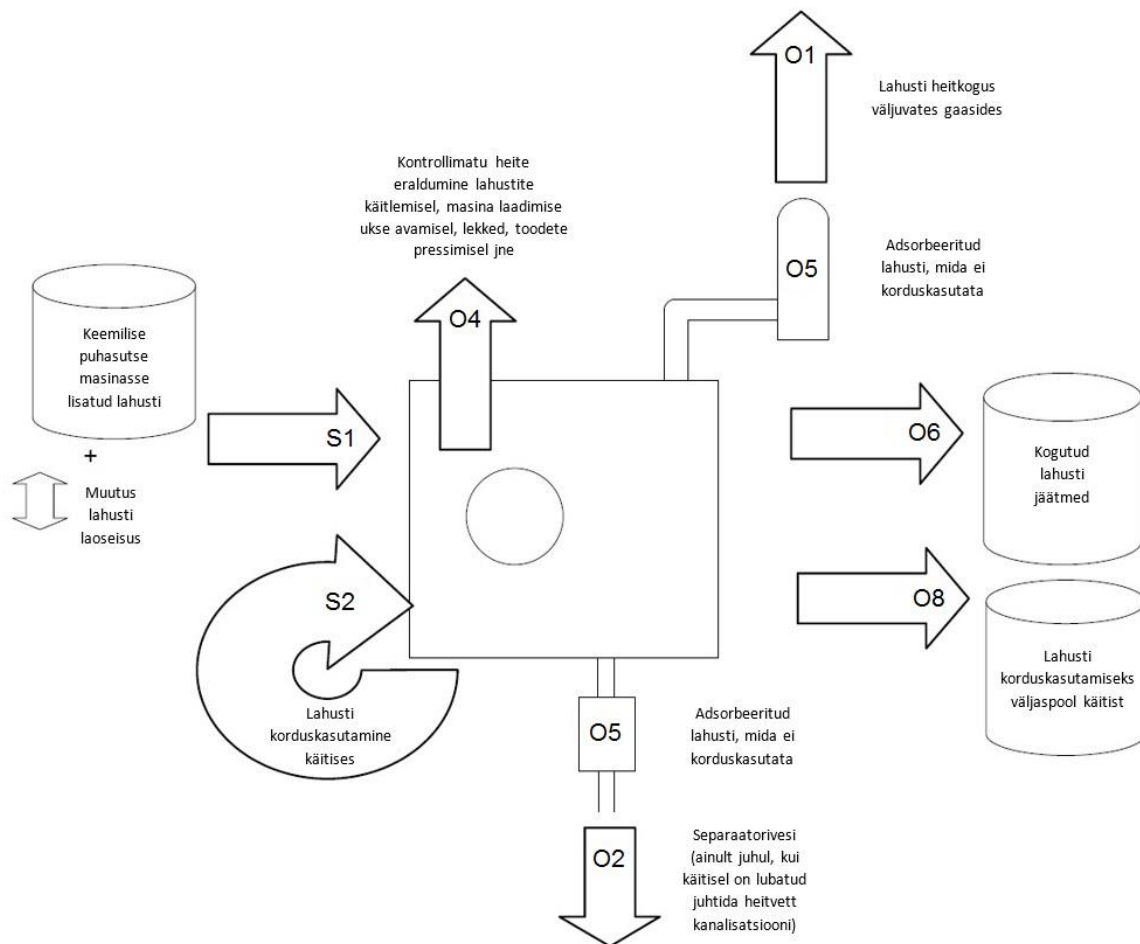
⁵ 12 kuu jooksul kanalisatsiooni suunatud lahusti kogus (kg) (A,B või C; tööleht nr 6b)

⁶ **Arvutusvalem:** 12 kuu jooksul vee töötlemise seadmes adsorbeeritud lahusti kogus (kg) (B või C; tööleht nr 3b) + 12-kuulise perioodi jooksul kogutud lahustite jäätmed kokku (kg) (tööleht nr 5b) + Koos aktiivsöega ära antud lahusti kogus (kg) (tööleht nr 7b)

⁷ Lahusti sisaldus jäätmena üle antud separaatorivees KOKKU (kg) (tööleht nr 6c)

Tööleht nr 9. „12 kuu kokkuvõte – heitkoguste arvutamine“

12-kuulise perioodi alguskuupäev:	
12-kuulise perioodi lõpp-kuupäev:	

TEGLIK HEITKOGUS

Heitkoguse ($O_1 + O_4 + O_2$) arvutamine:

Heitkogus = $([S_1 - (O_6 + \text{masina(te)sse jääv lahusti kogus kg})] * 1000 \text{ g/kg}) / \text{aasta jooksul puhastatud toodete kaal kg}$

Tulemus: _____ grammi ühe kilogrammi puhastatud ja kuivatatud toote kohta

Heitkoguse piirväärtus on 20 g/kg puhastatud ja kuivatatud toote kohta.

Kui LOÜde heitkogus on suurem kui 20 g/kg, siis on LOÜde heitkoguse piirväärtus ületatud. See tähendab, et LOÜde heitkoguseid tuleb vähendada. Tutvuge juhendi „Parima praktika juhendmaterjal keemilistele puhastustele“ peatükiga 10, kuidas oleks võimalik vähendada LOÜde heitkoguseid.

Samuti tuleb tähelepanu pöörata võimalikule LOÜde heitkoguste vähendamisele, kui LOÜde heitkogus jääb veidi alla piirväärtusele, et edaspidi oleks kindlasti tagatud LOÜde heitkoguse piirväärtuse täitmine.